

SELVSAGT

Funksjonshemmede mot diskriminering

Nummer 9 // 2015

**BPA-omkamp
i Arendal**

**Blogget seg fri fra
sykehjemmet**

**Flere tvinges
sammen på
institusjoner**

Tema:

Lokal- demokrati

**Politikk må ikke overlates til
politikere alene.**

INDEPENDENT LIVING | NORGE

Vestfold Døveforening inviterer til:

FAGDAG 2015

FRA FUNKSJONSHEMMING TIL SPRÅK, KULTUR OG MANGFOLD

Arnfinn Muruvik Vonen
Professor ved HiOA

7 år etter språkmeldingen – hvor står vi nå?

Arnfinn M. Vonen er tidligere direktør i Språkrådet og vil her oppsummere dagens situasjon for norsk tegnspråk. I «Språkmeldingen» st.meld 35 2007-2008. ble norsk tegnspråk erklært å ha «ein grunnleggjande verdi i seg sjølv» og med en plass i en helhetlig norsk språkpolitikk. Er vi på rett vei?

Eli Knøsen
Seinorrådgiver, LDO

Marginaliserte grupper – mangfold og diskriminering

Eli Knøsen er medforfatter av boken «Den tause diskrimineringen – nytt fokus på funksjonshemming.» Hun vil snakke om mangfoldspolitikk, diskriminering, makt og behov for å definere og kategorisere grupper utfra en normalitetsforståelse. Trenger vi et paradigmeskifte?

Ann Kristin Krokan
Politisk leder, Uloba SA

Fra en medisinsk til en sosial forståelse

Ann Kristin Krokan har skrevet bøker om funksjonshemming. Hva er en sosial forståelse av funksjonshemming, og hvordan passer/passet ikke dette med synet på døve som en språklig og kulturell minoritet? Er det forskjell på døves og andre funksjonshemmedes likestillingskamp?

Joseph J. Murray
Førsteamanuensis, Gallaudet University

Deaf Gain: Raising the Stakes for Human Diversity

Joseph J. Murray er førsteamanuensis i Deaf Studies. Hvordan vi kan forstå døve som en del av det menneskelige mangfoldet. Hvordan er døve annerledes? Hva betyr egentlig mangfold i dagens samfunn, og hvordan kan mangfold brukes som et argument for døves menneskerettigheter?

Marko Vuoriheimo
aka Signmark
Rap artist

Signmark: From impossible to possible

Marko Vuoriheimo er den tegnspråklige rap-artisten Signmark som utga verdens første tegnspråklige hip-hop DVD i 2006. Han ser ikke på døve som funksjonshemmede, men som en språklig minoritet med sin egen kultur, samfunn, historie og kulturarv – en del av mangfoldet i en multikulturell verden.

Få et nytt syn. Bli forut for din tid!

Vil du lære mer om hva
mangfold og likestilling
egentlig betyr?

Hvorfor sier døve at de ikke er
funksjonshemmede, men en
språklig minoritet?

Står vi foran et
paradigmeskifte i synet
på funksjonshemmede?

Sted

Scandic Park Sandefjord / Hjertnes Kino & Kulturhus

Dato & tid

Fredag 25. september 2015 kl. 09 – 16

Påmelding

- **Nettside:** 2015.kulturdagene.net/registrering/fagdag
- **Epost:** kulturdager@vdf.no

Pris (inkludert lunsj)

- **Ordinær:** 1.500,-
- **Student:** 500,- (opptil 30 år)

Ny norsk apartheid

Av Ann Kristin Krokan

Før trodde man at det var både nødvendig og klokt å isolere folk med fysisk og psykisk sykdom, funksjonshemmede, fattige, alkoholisererte og moralsk forkvalede. De måtte holdes unna resten av befolkningen for å unngå medisinsk og sosial smitte. Store institusjoner vokste fram over hele landet. Nå er dette gammeldags tenking. De store institusjonene ble etter hvert tømt, nedlagt, krympet og omdisponert, og siden 60-tallet har det handlet om integrering.

Kunne fjernet forskjeller

Når det gjelder funksjonshemmede, fikk vi allerede i 1976 rett til å gå i den såkalte normalskolen. I fjor ratifiserte Norge FN-konvensjonen for funksjonshemmede, som gir oss rett til å bo der vi vil og med hvem vi vil. Og for ett år siden vedtok Stortinget rettighetsfesting av Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) for noen grupper funksjonshemmede, for å gjøre det mulig å delta i arbeidsliv og samfunnsliv. Alt dette er tiltak som kunne fjernet forskjeller, minsket frykten for det fremmede og dempet mytene om annerledesheten.

Et sted på veien har denne prosessen slått feil. Når det norske Storting og det statlige byråkratiet lar seg styre av sterke organisasjoner som KS, og kunnskapsløse og fordomsfulle lokalpolitikere og rådmenn som bare ser funksjonshemmede som utgiftsposter, er vi like langt.

Stortinget lukker øynene

Et enstemmig Storting ønsket og vedtok økt frihet for funksjonshemmede. Det samme Stortinget lukker øynene for det som nå skjer i Kommune-Norge. Når kommuner sier at alle eventuelle merutgifter ved å ha med assistenter på reise skal dekkes av den funksjonshemmede selv, men likevel bare tillater reising ut av kommunen maks fem

uker per år, hva er det uttrykk for? Når kommuner nekter studenter assistanse i forbindelse med studier i andre kommuner eller i utlandet – selv om det ikke koster mer – hva er årsaken? Når kommuner sier at ja, barnet ditt kan få BPA, men bare hvis dere velger spesialskolen framfor nærskolen, hva er motivet? Når det ikke koster mer?

Bevisst isolering

Når media fra september 2014 til april 2015 har skrevet om bygging eller planlegging av nye institusjoner for funksjonshemmede i nær femti norske kommuner, uten at staten protesterer, hva da? I våre dager er ikke forklaringen frykten for smitte. Så hva kaller vi det, når man i andre land bevisst isolerer en gruppe fra resten av befolkningen, og stenger dem inne i egne lukkede områder? Store norske leksikon sier det slik: «Segregering er å skille enkelte menneskegrupper vekk fra andre innen samme samfunn, det motsatte av integrering. (...) Apartheid i Sør-Afrika er et eksempel på segregering.» *

Hva kaller vi det, når man i andre land bevisst isolerer en gruppe fra resten av befolkningen?

Finske favoritter

Det finske punkebandet Pertti Kurikan Nimipäivät (PKN) ble dannet i 2009 og består av gitarist Pertti Kurikka, vokalist Kari Aalto, bassist Sami Helle og trommeslager Toni Välitälo. Bandet representerte Finland i Eurovision Song Contest, men ble slått ut i semifinalen. PKN har ligget høyt på hitlistene i hjemlandet, og er også hovedfokus i dokumentarfilmen The Punk Syndrome fra 2012.

Foto: Scanpix

Leder

Ann Kristin Krokan

3 Ny norsk apartheid

Det store bildet

Eurovision Song Contest

4 Finske favoritter

Aktuelt

Småstoff

- 8 Freedom Drive i Brussel
- 9 Konfliktfylt oppstart for nytt utvalg
- 9 EU-støtte til institusjoner
- 9 Leker som meg

Tema

Lokaldemokrati

- 10 Engasjement virker
- 12 Ulovlig innersving
- 14 Vaktbikkje uten tenner
- 15 Uloba til Arendalsuka
- 16 Kjemp din egen sak
- 18 Stort engasjement, liten innflytelse

Diskriminering

Segregering i skolen

- 20 Segregering 2015
- 23 «Er jeg funksjonshemmet?»

Portrettet

Olaf Bakke

24 Verdifull bakkekontakt

Tilgjengelig

Universell utforming

32 Valg skal være tilgjengelige

35 Nytt valgutstyr

Utenriks

ENIL-dagen

36 5. mai - en merkedag

Meninger

Debatt

40 Nyinstitusjonaliseringen

Levekår

Institusjonalisering

42 Sammen - mot sin vilje

44 Frigjøringen

48 Dumpet på sykehjemmet

52 Boligkjøp gir frihet

54 Noen av Norges nye institusjoner

56 En suksesshistorie fra øst

Stolthetsparaden

Bevisstgjøring

57 Farget Oslo rødt

Kultur

TV Bra

60 Ny TV-kanal

Independent living

Minnefond

62 Nytt fond støtter funksjonshemmede

SELVSAGT

Utgiver: Uloba SA
Postboks 2474 Strømsø,
3003 Drammen

Ansvarlig redaktør:
Hans Hjellemo

Redaktør: Helge Olav H.
Ramstad, hra@uloba.no

Annonser/abonnement/
bestilling av blader:
post@uloba.no

Design og produksjon:
REDINK / www.redink.no

Forsideillustrasjon: Pål Dybwik

Trykk: RK Grafisk
Opplag: 27 000

85 % Valgdeltakelsen blant funksjonshemmede var 85 prosent ved stortingsvalget i 2009.

34 % av bevegelseshemmede gutter har vært utsatt for vold. Blant jenter som er bevegelseshemmet, har 17 prosent vært utsatt for vold.

Freedom Drive i Brussel

Den europeiske Stolthetsparaden, Freedom Drive, flytter fra Strasbourg til Brussel.

Freedom Drive arrangeres i år den 30. september og er europeiske funksjonshemmedes markering av vår rett til et selvstendig liv og aktiv samfunnsdeltakelse.

Funksjonshemmede tilknyttet Independent Living-bevegelsen samles for å gå i parade til EU-parlamentet, og i år skjer dette for første gang i Brussel.

Det europeiske Independent Living-nettverket ENIL begrunner dette med at de ser større muligheter for politisk påvirkning i Brussel enn i Strasbourg.

- Å arrangere Freedom Drive i Brussel gir oss muligheten også til å drive lobbyvirksomhet i EU-kommisjonen og Europarådet, og vi kommer nærmere viktige europeiske og internasjonale organisasjoner, skriver ENIL på sine nettsider.

Dette er sjuende gang ENIL arrangerer Freedom Drive, og tema i år er den neste Independent Living-generasjonen. I møte med EU-parlamentet legger ENIL opp til samtaler om de-institusjonalisering. BPA, utdanning, arbeid, muligheten til å ta med seg tjenester over landegrenser og implementering av FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter.

Det er ENIL som arrangerer Freedom Drive, og Uloba pleier å delta.

Mer informasjon om Freedom Drive finner du på ENILs nettside www.enil.eu.

Foto: Scanpix

71,8%

av funksjonshemmede ungdommer er utenfor ordinære skoleklasser på videregående, ifølge en undersøkelse blant funksjonshemmede født i Norge på 1990-tallet. Dette viser at segregeringen av funksjonshemmede i skolen øker med alderen.

Konfliktfylt oppstart for nytt utvalg

Etter stortingsmeldingen «Frihet og likeverd» ble det nedsatt et utvalg som skal se på rettssikkerhet og levekår for utviklingshemmede. Utvalget ble umiddelbart møtt med sterk kritikk for sammensettingen. Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) hadde ikke fått plass og heller ingen andre representanter.

På bakgrunn av dette trakk professor Johans Tveit Sandvin seg fra utvalget, mens Likestillings- og

Foto: Scanpix

diskrimineringsombudet og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon trakk seg fra referansegruppa.

Solveig Horne snudde, etter betydelig press, og nå har NFUs tidligere nestleder Gunn Strand Hutchinson fått plass. Nothing about us without us!

Rettighetsutvalget skal levere sin innstilling før 1. juni neste år. Vi ønsker utvalget lykke til med et viktig arbeid.

Leker som meg

Toy like me er navnet på en kampanje som foreldre til funksjonshemmede barn har startet for å synliggjøre funksjonshemmede også i leketøysverdenen. Kampanjen oppsto på sosiale medier, hvor de har utfordret store leketøysprodusenter som Mattell og Playmobil. Huffington Post skriver at firmaet Makie har koblet seg på kampanjen og begynt å lage dukker med hvit stokk, nedsatt hørsel og føflekker.

Les mer om kampanjen på facebook.com/toylikeme.

EU-støtte til institusjoner

Rapporten finnes på nettsiden www.enil.eu.

De-institusjonaliseringen i Europa går sakte. En rapport fra det europeiske Independent Living-nettverket ENIL påpeker flere forhold som hindrer inkluderingen av funksjonshemmede i deres nærmiljøer. EU-midler som skal bedre forholdene for funksjonshemmede, brukes fremdeles til å bygge nye institusjoner. Rapporten fra april i år viser eksempler fra Romania, Bulgaria, Tsjekkia, Slovakia og Ungarn, men på-

peker at funnene er relevante for hele Sentral- og Øst-Europa.

Rapporten påpeker også en motsetning mellom ulike retningslinjer innad i Europakommisjonen. Selv om det strider mot deres egen implementering av FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter, går de fremdeles inn for å støtte institusjonsbygging for enkelte grupper av funksjonshemmede.

Engasjement virker

Skal vi få sikret rettighetene våre, må vi selv engasjere oss i politikken. Hvis ikke blir funksjonshemmede oversett og overstyrt. Det var for eksempel tilfellet i Arendal kommune.

STEMPELFELT

STEMPELFELT

STEMPELFELT

STEMPELFELT

Ulovlig innersving

Hvis ikke Ulobas medlemmer i Arendal hadde aksjonert, hadde kommunen bestemt hvem de skulle få sin fremtidige BPA fra.

Tekst: Helge Olav H. Ramstad **Foto:** Ellen Johanne Jarli

Når du leser dette, har flere BPA-aktører fått tjenestekonsesjon i Arendal, og de funksjonshemmede med assistansebehov skal ha fått møte de nye BPA-aktørene. Konsesjonsprosessen startet i april, etter at bystyret hadde skrinlagt den forrige anbudsrunderen.

Dedicare hadde fått anbudet på BPA til funksjonshemmede i Arendal, uten at de det gjaldt eller rådet for funksjonshemmede var involvert. Ved ikke å gi flere aktører tjenestekonsesjon hindret kommunen fritt brukervalg for dem som har BPA i Arendal.

Mobiliseringsgruppe

Solveig Lohne Ørum er fungerende arbeidsleder for sin sønn Erlends BPA-ordning og fikk vite hva som var i ferd med å skje av sin BPA-rådgiver i Uloba. Rådgiveren samlet alle medlemmene i Uloba, som dannet det Ørum kaller en mobiliseringsgruppe. Solveig Lohne Ørum koordinerte det videre arbeidet, som først besto i å kontakte lokalpolitikere og rådet for funksjonshemmede.

– Jeg kjenner mange av politikerne, men tenkte det var viktig at alle i gruppa bidro med å snakke med dem, forteller hun.

– Det hendte at flere av oss kontaktet de samme politikerne, men det bare forsterket budskapet vårt. Vi jobbet i korte intervaller og hadde

hyppige møter.

Senterpartiets Olaf Bakke var den første politiker som tok tak i saken. Etter et stykke grundig politisk arbeid, fikk Olaf Bakke støtte fra Arbeiderpartiet i Arendal. Bakgrunnen for det politiske engasjementet var at innkjøpsavdelingen i Arendal verken hadde involvert rådet for funksjonshemmede eller politikerne, da kommunen gikk ut med anbud.

Nullstilte prosessen

I januar i år vedtok formannskapet i Arendal, med sju mot to stemmer, å nullstille BPA-prosessen, avlyse kontrakten med Dedicare og ta saken til politisk behandling. Før påske vedtok bystyret å utlyse tjenestekonsesjon for BPA, og funksjonshemmede med BPA ble lovet at prosessen skulle være avsluttet innen tre måneder. Det var viktig for dem, fordi kommunen etter tre måneder ville avslutte kontrakten med Uloba.

– Hva vil dere gjøre for å sikre dere medvirkning i fremtidige saker som angår funksjonshemmede?

– Jeg har skjont at vi må være aktive overfor politikerne og overfor råd for funksjonshemmede. Jeg har også lært at nesten ingen vet hva BPA står for, selv blant politisk aktive, avslutter Solveig Lohne Ørum. *

Vi må være aktive overfor politikerne og overfor råd for funksjonshemmede.

T

Solveig Lohne Ørum sammen med sønnen, Erlend. Lohne Ørum mener flere politikere trenger å lære seg hva Borgerstyrt Personlig Assistanse (BPA) står for.

**Snakk med
politikernes!**

T

Vaktbikkje uten tenner

Rådene for funksjonshemmede skal slåss for funksjonshemmedes rettigheter i sin kommune. Dessverre slåss mange av rådene for lite.

Tekst: Kåre Hunstad **Foto:** Finn Ståle Felberg

Rådet for funksjonshemmede i Asker er samlet. Bakerst i midten står Even Gulowsen (AP).

Rådet for funksjonshemmede i Asker så for eksempel ingen grunn til å be om innsyn i konkurransegrunnlaget for borgerstyrt personlig assistanse. Dermed gikk rådet glipp av muligheten til å se detaljene i BPA-løsningen kommunen ville tilby de neste fem årene, blant annet hvor lenge funksjonshemmede kan benytte sine assistenter på reise utenfor kommunen.

Holder tilbake informasjon

– Rådene har en viktig oppgave med å stille krav til administrasjonen og politikerne, sier kundeansvarlig Stig Morten Skjæran i Uloba.

Han har holdt kurs for 15-20 kommunale råd for funksjonshemmede.

– Min erfaring er at administrasjonen ofte lar rådene behandle mindre viktige saker. Men når det handler om de viktige levekårsakene, unnlater kommunen å gi nok informasjon.

Stig Morten Skjæran er ikke overrasket over at rådet i Asker tar til takke med å behandle BPA-konsesjonen uten å ha alle kort på bordet.

– Når kommunene skal anskaffe BPA fra private aktører, blir assistanseordningene nøye beskrevet i konkurransegrunnlaget. Her står det blant annet hvordan assistansen skal gis og

Fakta Råd for funksjonshemmede

- ▶ Som funksjonshemmet innbygger kan du selv legge frem en sak for det kommunale rådet for funksjonshemmede.
- ▶ Rådet skal representere alle grupper av funksjonshemmede.
- ▶ Rådet kan heller ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner.
- ▶ Rådet skal alltid bli hørt i saker som angår funksjonshemmede, og rådets uttalelser skal alltid følge sakene i den videre saksbehandlingen.

- ▶ Kommunestyret bestemmer sammensetningen av rådet og velger leder og nestleder.
- ▶ Funksjonshemmedes organisasjoner har rett til å foreslå representanter til rådet.
- ▶ Hvis du ønsker å være medlem i rådet for funksjonshemmede, si ifra til din organisasjon.
- ▶ Mer informasjon finner du i lov om råd for mennesker med nedsett funksjonsevne.

Stig Morten Skjæran

hvilke grenser det settes for assistansen, sier Skjæran.

Han mener at rådene noen ganger tar litt lett på oppgaven.

- Min erfaring er at mange representanter har fått mangelfull opplæring. Når jeg holder kurs, minner jeg dem på hvem de representerer. Det er lett å glemme at de også representerer mennesker med psykiske problemer, med astma, lungesyke, sier Skjæran.

Hemmelighold?

Alle Asker-representantene var dog ikke på linje med flertallet. Even Gulowsen (AP) reagerte sterkt på kommunens hemmelighold.

- Vi behandler nå en BPA-ordning som skal fungere de neste fem årene. Jeg reagerer på at kommunen bare orienterer oss overfladisk om innholdet i den nye tjenestekonsepsjonen. Når kommunen skal reise et nybygg eller utearealer skal bygges om, mottar vi bunker med tegninger og forklaringer. Men når kommunen skal anskaffe BPA, får vi ikke innsyn i alle detaljer. Det reagerer jeg på, sa Gulowsen.

Han ba derfor om at behandlingen av kommunens BPA skulle utsettes, inntil det forelå en fullstendig dokumentasjon og utlysningstekst for tjenestekonsesjonen, men forslaget falt. *

Uloba til Arendalsuka

Uloba stiller med et stort og sterkt lag under Arendalsuka, hvor vi arrangerer to debatter under programtittelen «Pengene eller livet».

Den første debatten tar Uloba i Arendal kino onsdag 12. august klokken 16.30. I 2014 gjorde Stortinget endringer i pasient- og brukerrettighetsloven, noe som ga funksjonshemmede rett til Borgerstyrt personlig assistanse (BPA). BPA er et viktig verktøy for at funksjonshemmede skal kunne leve fritt og uavhengig. Men kommunene er mer opptatt av å redusere sine utgifter og bryter ofte grunnprinsippene for BPA. I påvente av et rundskriv som skal gi kommunene retningslinjer for hvordan bestemmelsen skal forstås, forsøker mange kommuner å undergrave intensjonen i bestemmelsen. Det

medfører at funksjonshemmede blir diskriminert. Uloba tar debatten med politikere og rådmenn.

Dagen etter, torsdag 13. august kjører Uloba nok en debatt. Denne gangen skal «Pengene eller livet» handle om funksjonshemmede som fortsatt tvinges til å bo i institusjon til tross for fagre løfter om inkludering i samfunnet. Forskjellen er bare at institusjonene kalles for servicehjem, tilrettelagte eller samlokaliserte boliger. Foregår det en snik-institusjonalisering her i landet? Uloba inviterer politikere og myndighetspersoner til debatt om temaet på Clarion Hotel Tyholmen, klokken 11.15.

Kjemp din egen sak

Det nytter å slåss på den politiske arenaen og vi har mye å lære av kvinnekampen og av andre diskriminerte grupper. Det mener Ståle Bratlie, leder av Operativ avdeling i Uloba.

Tekst: Kåre Hunstad **Foto:** Ellen Johanne Jarli

Bratlie vil at funksjonshemmede skal bli mer synlige.

- Vi funksjonshemmede er ikke alltid flinke nok til å kjempe vår egen sak. Dette er ikke ment som kritikk, men en oppfordring til å kreve mer oppmerksomhet. Det er kommunevalg denne høsten, og mange viktige verv skal fylles. Jeg mener funksjonshemmede bør søke mer makt, representere vår egen gruppe og sørge for forbedringer. Vi bør se på hva andre diskriminerte grupper har gjort, og lære av dette.

Men beskriver du ikke nå funksjonshemmede som late og uinteresserte?

- Mange funksjonshemmede er engasjerte mennesker, men flere burde vise interesse. Jeg treffer ofte funksjonshemmede som virkelig har budskap, kraft og evne til å engasjere. Men de deltar likevel ikke i samfunnslivet, og det er synd, sier Ståle Bratlie.

Han påpeker samtidig at funksjonshemmede som faktisk engasjerer seg, ofte møter ubegripelige hinder fra kommunen.

- Unge mennesker som ønsker å ta utdanning utenfor hjemkommunen, blir nektet å ta med assistansen til utdanningskommunen. Resultatet er at de ikke får ta utdanning. Dette er grov forskjellsbehandling, sier Bratlie.

Krev din rett

Et annet vanlig problem er at funksjonshemmede ofte blir møtt med lave forventninger.

- Mange ser på oss som syke og tror ikke vi kan bidra. Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) er verktøyet som kan gi funksjonshemmede mulighet til å gjøre forandringer i samfunnet, sier Bratlie, som mener det er mye diskriminering og forskjellsbehandling av funksjonshemmede i Norge.

- Å flytte fra en bydel til en annen, kan bety store forskjeller. Sentrale myndigheter er passive og sitter og ser på at kommunene behandler oss ulikt. Det kan vi ikke lenger finne oss i. Men det er ikke nok at funksjonshemmedes organisasjoner slåss for forbedringer. Hver enkelt av oss må kreve sin rett, sier Ståle Bratlie.

Slåss mot utvanning av BPA

- Det er utarbeidet en Norsk Standard for BPA, sikrer ikke den at funksjonshemmede ikke blir forskjellsbehandlet?

- Etter at Norsk Standardkontrakt for BPA ble kunngjort i 2011 og de store kommunene som Oslo og Bergen etablerte tjenestekonsesjon med fritt brukervalg, har de fleste kommuner fulgt etter i samme spor. Men det er fortsatt mange kommuner som på død og liv skal gjøre tilpasninger

til Standardkontrakten. Vi i Uloba slåss for at kommunene ikke skal få utvannet BPA, men ofte opplever vi at politikerne ikke bryr seg. Hvis ikke Uloba hadde kjempet for å bevare BPA, ville ordningen for lengst vært ødelagt. Men også her trenger vi at funksjonshemmede krever sin rett, sier Ståle Bratlie.

- Er alle BPA-leverandører like opp-tatt av å bevare grunnprinsippene bak BPA?

- Nei, og dette er en utfordring. Et eksempel er lav timepris på levert BPA. Kommuner som setter en for lav pris tiltrekker seg i større grad de leverandører som ser på BPA i et bemanningsperspektiv i stedet for et frigjøringsperspektiv.

- Hva er ditt inntrykk av de kommunale rådene for funksjonshemmede?

- Mange av rådene får ikke den representasjon de fortjener og heller ikke den status de burde ha. Funksjonshemmede selv har i liten grad kjent sin besøkestid her. Vi opplever ofte at rådene ikke tilstrekkelig forstår hvilken rolle de egentlig har. Og alt for ofte gir rådene etter for administrasjonens ønsker, fremfor å ta hensyn til funksjonshemmedes beste, sier Ståle Bratlie. *

T

Ståle Bratlie leder Ulobas operative avdeling med 70 ansatte. Han vil at funksjonshemmede skal ta større ansvar for sin egen hverdag.

A man with a beard, wearing a dark suit jacket over a light blue shirt and dark jeans, is seated in a black wheelchair. He is holding a large, rectangular sign with a white background and a gold-colored border. The sign has the text "Søk mer makt!" written in a bold, black, sans-serif font. He is gesturing with his right hand, palm up, towards the left. The background shows a large window with a view of a cityscape and a red brick building. The floor is a light-colored, polished tile. The overall image is framed by a decorative orange border with a repeating pattern.

**Søk mer
makt!**

T

Stort engasjement, liten innflytelse

Funksjonshemmede er underrepresentert i norsk politikk. Det er et demokratisk problem, mener forskere.

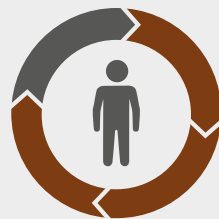
Valgdeltakelsen blant funksjonshemmede er stor, nesten 90 prosent, mot 76 prosent i befolkningen før øvrig (2009). Likevel definerer ikke mer enn ti prosent av kommunestyrerepresentantene seg som funksjonshemmet.

– Årsakene til underrepresentasjonen kan være flere. Mangelfull tilrettelegging er et stort problem, både når det gjelder fysisk utforming av bygninger og informasjon for svaksynte og hørselshemmede. Mye gjøres i etterkant og på individnivå, men tanken om universell utforming er nok fjern mange steder, forteller forsker Ingrid Guldvik.

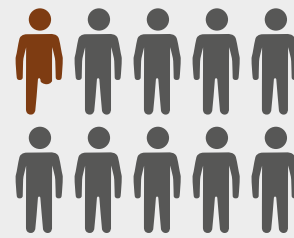
Sammen med Jon Helge Lesjø gjorde hun i 2011 studien «Lutter velvilje, men langt igjen», der svært mange av de funksjonshemmede representantene fortalte at det fysiske miljøet i kommunene var for dårlig tilrettelagt. Enda flere rapporterte om dårlig tilrettelegging og organisering av møter.

– Partiene må tenke mer utradisjonelt og ikke bare spørre de vanlige. Funksjonshemmede som gruppe kan ha andre perspektiver og prioriteringer, sier Guldvik. *

Fakta

Om lag $\frac{1}{4}$ av befolkningen som helhet stemmer ved valget.

Kun 10 prosent av kommunestyrerepresentantene er funksjonshemmet.

90 %

Blant funksjonshemmede er valgdeltakelsen hele 90 prosent.

14. september

Valgdagen for kommune-
styre- og fylkestingsvalget
2015 er mandag 14. september

Kilde: SSB

Ikke la kommunen overse deg!

Under valgkampen:

- Spør politikerne hva de mener om aktuelle saker som gjelder funksjonshemmede. Stem på dem som du mener har den beste og tydeligste politikken for funksjonshemmede.
- Skap debatt om funksjonshemmedes forhold, gjennom leserinnlegg og på sosiale medier.

Følg med:

- Finn ut hvilke saker kommunestyret behandler. Du finner sakslistene på kommunens nettside. Planlegger kommunen en ny institusjon for funksjonshemmede? Kutter de i tjenester som BPA for å spare penger? Ikke la kommunen bestemme noe uten at funksjonshemmede er blitt hørt!

Påvirk direkte:

- Kontakt en journalist i lokalavisen eller skriv et leserinnlegg for å gjøre flere engasjert i det samme som deg. Ta gjerne også direkte kontakt med lokalpolitikere og/eller rådet for funksjonshemmede.
- Meld deg inn i et parti, og still på valg til kommunestyret.

Kommune, etat, råd,
organisasjon eller bedrift?

KURS I NORGES LOVER OG FUNKSJONSHEMMEDES RETTIGHETER

Vi skreddersyr kurs, innledninger eller foredrag i følgende temaer:

- Diskriminerings - og tilgjengelighetsloven (dtl.)
- FNs konvensjon om beskyttelse av funksjonshemmedes rettigheter (CRPD)

Kursinnhold

Kursene vil bli tilpasset oppdragsgivers ønsker, men kan gi deg svar på alle spørsmål om dtl. og CRPD.

Hva innebærer loven/konvensjonen for deg, din gruppe eller ditt arbeid?

Hvordan kan enkeltpersoner og organisasjoner bruke loven/konvensjonen?

Hva er styrkene og svakhetene ved norsk diskrimineringslovgivning i forhold til andre lands lover?

Hva skal til for at Norge oppfyller CRPD?

Stopp Diskrimineringen vil

- bekjempe alle former for diskriminering av funksjonshemmede
- arbeide for en mest mulig robust anti-diskrimineringslovgivning med effektive sanksjonsmuligheter
- arbeide for et effektivt strafferettslig vern mot diskriminering, vold og overgrep, hatefulle ytringer og hatkriminalitet
- arbeide for at CRPD skal inkorporeres i Menneskerettsloven
- kreve at norsk lov og praksis oppfyller CRPD

Kontakt oss for mer informasjon:

Mobil: 90 19 63 25

E-post: post@stopdisk.no

Nett: www.stopdisk.no

Facebook: www.facebook.com/stoppdiskrimineringen

**STOPP
DISKRIMINERINGEN**

Segregering 2015

Segregering i skolen er et økende fenomen, og flere barn går på spesialskoler i dag enn for flere ti-år siden. I Drammen har Handicappede barns foreldreforening klaget kommunen inn til Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Tekst: Ingvild Hancke Øgstad **Foto:** Ellen Johanne Jarli

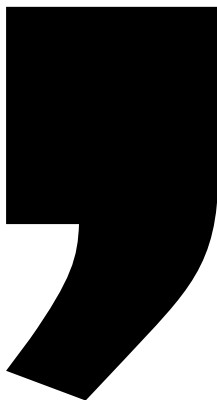
Mange foreldre føler seg tvunget til å sende barna på spesialskoler i mangel på gode alternativer.

– Når alle ressursene legges i spesialskolen, blir det å velge nærskolen noe uvanlig og noe som gjøres «på tross av». Jeg hørte nettopp en skrekkehistorie fra en familie med et funksjonshemmet barn som hadde begynt på nærskolen. Som velkomst sa rektor: «Jeg forstår ikke hvorfor dere har valgt å gå her, vi har jo en annen skole for sånne som dere» forteller Hege Tegler, nestleder i Handicappede barns foreldreforening.

Frivillig tvang

Funksjonshemmede barn har siden 1976 hatt rett til å gå i en vanlig klasse, på en vanlig skole. Mens det i 1992 var 2500 barn og unge som fikk undervisning utenfor normalskolen, er det i dag over dobbelt så mange. Dette på tross av at integrering støttes både av internasjonal forskning, forpliktelsene i FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter 📄

SFO hadde ikke mulighet til å sette inn ekstraressurser. Jeg endte med å ta henne ut og senere fikk vi BPA.

Sara måtte dra hjem etter skoledagen på nærskolen mens vennene dro til SFO.

Hege Tegler tok opp kampen med Drammen kommune for å få SFO på nærskolen til datteren Sara. Det førte til at kommunen endret standpunkt.

☞ (CRPD) og nasjonale politiske føringer.

- Denne uhemmede segregeringen og isolering av barn er veldig bekymringsfull. Utviklingen skjer på tross av at flere forskningsrapporter de senere årene har vist at funksjonshemmede barn får høyere karakterer og større sosial deltakelse når de inkluderes i vanlig undervisning. Den effekten holder seg også etter endt skolegang, sier Eli Knøsen, seniorrådgiver i Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

Vanskelige valg

Også Oslo kommune segregerer med sitt «byomfattende tilbud» med spesialklasser og spesialskoler fordelt etter diagnose.

- De fleste foreldre vil ha elevene sine inn i disse spesialklassene, siden de har kompetanse i inkluderende opplæring. Det betyr at nærskolen ikke har et likeverdig tilbud, og de

må søke seg inn på spesialklasser som kan være langt unna. Det er et vanskelig dilemma for foreldrene da barna får et tilbud som kan oppleves bedre enn hva de får på nærskolen, men blir isolert fra sine jevngamle i nærområdet, understreker Knøsen.

Ingen assistent til fritid

På nærskolen har kommunen plikt til å tilrettelegge, mens skolefritidsordningen (SFO) defineres som fritid. Mange steder blir det derfor tilgangen på ekstra assistenter på SFO som blir bestemmende for om foreldrene føler de kan velge nærskolen eller ikke.

- For min datter Sara ble dette problemet akutt. SFO hadde ikke mulighet til å sette inn ekstraressurser, så selv om de som jobbet der prøvde så godt de kunne ble det ikke forsvarlig. Jeg endte med å ta henne ut og senere fikk vi BPA. Da dro Sara hjem med sin assistent, mens de andre dro på SFO.

Hva er logikken i det? Kommunen betaler jo uansett for assistenten, sier mor Hege Tegler, oppgitt.

Og nettopp dette har kommunen også innsett, etter å ha hørt historiene til flere foreldre i samme situasjon.

- Vi har nå endret oppfatning på det punktet, og barn som har BPA kan nå ha med disse på SFO i Drammen kommune, forklarer Anne Sofie Portaas, rådgiver for utdanningsdirektøren.

” Det finnes ingen nasjonale retningslinjer for SFO så hvordan det løses rundt om i landet er opp til kommunene selv.

Ingen retningslinjer

Det finnes ingen nasjonale retningslinjer for SFO så hvordan det løses rundt om i landet er opp til kommu-

Foto: Scanpix

«Er jeg funksjonshemmet?»

Barn med funksjonsnedsettelse ser ikke på seg selv som funksjonshemmede. Det bør forskere og fagfolk også slutte med, ifølge ny doktorgrad.

Det spontane svaret til 12-åringen ble en tankevekker for forsker Mona Asbjørnslett. Hun har forsket på barns egne perspektiver på funksjonsnedsettelse. Den klare lærdommen er at barna vil at fagfolkene rundt dem skal se på dem som vanlige barn – med spesifikke utfordringer.

Studien viser at barna i liten grad problematiserer funksjonsnedsettelsene sine. De snakker i stor grad om seg selv som deltakende barn med mange aktiviteter og muligheter. De definerer ikke seg selv som en marginalisert gruppe, slik vi finner i mye av teori om funksjonshemming.

– For barna handlet det ikke om de kunne delta, men om hvordan de kunne bruke sine ressurser på en best mulig måte, forklarer forskeren.

Kilde: forskning.no

nene selv. Drammen kommune er klaget inn for LDO i en sak som nå er under behandling, der en gutt som går på nærskolen ikke har fått BPA, og heller ikke får mulighet til å gå på SFO på grunn av mangel på ressurser:

«Vi opplever det som diskriminerende at Drammen kommune ved sin utdanningsdirektør sier at det kun er barn som går på spesialskolen som får tildelt ekstra assistentressurser på SFO» heter det i klagen fra Handicap-pede barns foreldreforening.

Foreldrene velger

– Alle vedtak vi gjør som har med barn å gjøre, er i henhold til Barnekonvensjonens artikkel 3 fattet på grunnlag av at det er «til barnets beste». Men, det er foreldrene som velger, og selv om vi prøver å få flest til å velge nærskolen, er det ikke alltid foreldrene er enige. Vi ser også at for en del barn går det fint på nærskolen

de første årene, men at foreldrene både faglig og sosialt ønsker et annet tilbud når elevene kommer litt høyere opp i klassene, sier Portaas.

I Drammen er det nylig bygget en ny spesialskole i flotte lokaler og så mange har søkt seg dit at det per i dag er venteliste for å komme inn. Likevel er det langt flere barn med «spesielle behov» som går i nærskolen, sier hun.

Tilbyr veiledning

– Frydenhaug skole og ressurscenter tilbyr veiledning og kompetanseheving til lærere på nærskolen når de møter utfordringer de trenger mer kompetanse for å takle. Det er heller ikke riktig, som mange tror, at når vi bygger ny spesialskole går det på bekostning av tilbudet til elever andre steder. Om en skole er ny eller gammel har ikke noe med undervisningstilbudet som gis, understreker Portaas i Drammen kommune. *

Verdifull bakkontakt

Olaf Bakke bruker pensjonisttilværelsen sin på å engasjere seg i folks ve og vel. Slik ble det BPA-omkamp i Arendal.

Tekst: Helge Olav H. Ramstad **Foto:** Ellen Johanne Jarli

**Min drivkraft er et engasjement for innbyggernes ve og vel,
og for landets ve og vel.**

BPA-saken i Arendal har ifølge Olaf Bakke vært et spektakkel uten like.
– Men nokså fornøyet for noen av oss, sier han med et lurt smil foran deltakere på Ulobas BPA-fagdag.

Uloba har invitert ham til Gardermoen for å fortelle kommuneansatte om hva Arendal gjorde feil og hvordan han fikk kommunen til å snu. Mannen som heldigvis fikk det til å bli en politisk prosess og ikke en rent administrativ øvelse, er Senterpartiets eneste representant i Arendal bystyre. Fra en femteplass på valglista, ble han kumulert oppover på grunn av sin motstand mot et omstridt byggeprosjekt som var foreslått i byen.

Møteplager i Stockmann-klasse

Som tidligere overlege og psykiater ved Sentral-sykehuset i Arendal er Olaf Bakke vant til høyere kvalitet på prosessene enn det han så i kommunen i BPA-saken.

– Dårlig kvalitet kritiserer jeg nådeløst. Da blir jeg en «doktor Stockmann», sier han.

Doktor Stockmann var Ibsen-figuren som i «En folkefiende» ble stående alene om å advare mot forgiftet vann i byens helsebad. Beskrivelsen av stemmen som går imot flertallet, får støtte hos journalist Vidar Fløde i Agderposten:

– Olaf Bakke kan være en møteplager! Det kan du godt sitere meg på, sier Fløde.

– Jeg skjønner godt at han sier det, nikker Olaf Bakke. – Men når jeg er alene i partigruppa, har jeg ingen andre å dele sakene med. Det er bare jeg som kan gå på talerstolen for partiet.

At han må fordele engasjementet sitt på flere saker ser ikke ut til å gå på bekostning av tida til å dykke ned i sakskompleksene. Han anslår at han brukte en full arbeidsuke på å sette seg inn

i BPA-saken, i tillegg til å sette sin egen advokat på saken.

– Mange vil synes det er oppsiktsvekkende at du betalte 24 000 kroner av dine egne penger for advokatbistand?

– Ja visst er det oppsiktsvekkende! Men for det første har jeg råd til det. For det andre kunne jeg ikke bruke kommunens jurist, for han ville vært inhabil. Jeg så at det som kommunen gjorde, ble galt på grunn av konsekvensen det fikk for funksjonshemmede og hensynet til de ansatte, assistentene.

Første mann i husmorlaget

Vi kan tenke at Bakke er «vår mann» – en som brenner for saken vår. Mulig det, men vi må nok dele ham med flere grupper og deres kjernesaker. Grundigheten hans er så visst ikke forbeholdt oss funksjonshemmede. Husmødrene har for eksempel hatt ham med på laget siden 70-tallet.

– Det stemmer at jeg var første mann som ble med i Hisøy Husmorlag. Jeg hadde stor sympati for arbeidet de drev, og det var ikke noe forbud mot at menn kunne melde seg inn, forklarer han. – Og hvis det var noen som lo av det, så lo jeg likevel best. Jeg er ikke så selvhøytidelig.

Kona hans var på den tida både leder i Hisøy husmorlag og kretsleder i Aust-Agder. De to har det hun kaller et «intellektuelt fellesskap», med lange samtaler og diskusjoner. Diskusjonstemaene kan godt være de samme som i bystyresalen, og Marit leser gjerne mannens sakspapirer.

Hun skulle bare ønske at de hadde mer tid sammen, særlig nå, etter han er blitt pensjonist. Men det er ikke akkurat hobbyprosjekter som opptar tida hans.

Olaf Bakke

Født i 1943.

Politiker for
Senterpartiet
i Arendal.

Utdannet
psykiater.

Gift med Marit
Elisabeth Lyby
Bakke, 4 barn,
11 barnebarn.

Olaf Bakke betalte dyrt av egen lomme for advokatbistand, for å reversere kommunens vedtak.

- Han spikker ikke trefjøl, nei, sier kona, uten dermed å ville antyde at ektemannen ikke er praktisk. Olaf Bakke vet nemlig å håndtere både øks og motorsag. Han tegnet også huset sitt selv, blant annet gjorde han takskjegget mye større enn standarden for å skjerme bordkledningen for nedbør og forenkle vedlikeholdet. På gården til svigerforeldrene i Østfold demonterte han skurtreskeren og satte den sammen igjen.

- Svigerfar var overrasket da han så at jeg kunne gjøre det.

- **Var det et bevisst forsøk på å imponere svigerfar?**

- Nei, jeg måtte ordne noe på motoren, og da måtte jeg demontere den. Jeg har dessuten hatt bilmekanikk som hobby siden studietida, da jeg eide en toseters BMW Isetta, forklarer han.

Fjerndiagnostiserte redaktør

Etter studietida i Oslo bodde psykiater Olaf Bakke i Harstad, Tromsø og igjen i Oslo, før han flyttet

hjem til Arendal og ble fungerende overlege på Kokeklassen sanatorium for nervøse. Der var faren hans eneeier og direktør. Stedet, som Bakke beskriver som et pionerprosjekt i norsk psykiatri, var det eneste privatdrevne sanatoriet i Nord-Europa og var i drift frem til 1979. Da ble Olaf Bakke ansatt som avdelingsoverlege ved Psykiatrisk avdeling på Sentralsykehuset i Arendal. Det var han frem til år 2000. Før han pensjonerte seg, var han senioroverlege samme sted, nå under Helse Sør-Øst. Sykehusavdelinger har vært blant stridstemaene i rivaliseringen mellom Arendal og Kristiansand, og heller ikke her har Olaf Bakke forholdt seg taus.

- Han nærmest fjerndiagnostiserte Fædrelandsvennens tidligere redaktør Finn Holmer-Hoven på spalteplass, minnes journalisten i Agderposten. - Føler du deg ikke riktig bra, Holmer-Hoven? skrev han i et debattinnlegg.

- Det var ikke fjerndiagnostisering. Jeg bare antydte ironisk at Finn Holmer-Hoven ikke behandlet denne saken edruelig, korrigerer Olaf Bakke. 🐉

**Vi spør ikke om det lønner seg å pusse tennene.
Vi gjør det bare – fordi det er rett å gjøre det.**

Ofrer villig tid og penger

Bakke beskrives som en med stor kapasitet til å engasjere seg, både for pasienter og andre mennesker, og med vilje til å ofre både tid og penger. Han har fortid som konservativ student og EF-tilhenger.

– Jeg stemte ja i 1972, men har senere kommet til sans og samling! Jeg har aldri vært medlem av noe annet parti enn Senterpartiet, men i studietida var jeg valgkampleder for Den konservative studenterforening. Kjærligheten til fedrelandet og folket – og til norsk selvstendighet, primærnæringene og demokratiet førte meg til Senterpartiet i 1990-årene.

- Hva er din politiske drivkraft?

– Min drivkraft er et engasjement for innbyggernes ve og vel, og for landets ve og vel. Jeg er lojal mot befolkningen og mot dem som trenger den enkelte tjeneste. Det er det samme engasjementet jeg har hatt i jobben min.

Dere må si ifra!

Det engasjementet har forhåpentligvis bidratt til å gi flere kommuneansatte større bevissthet om at BPA for mange er forutsetningen for frihet, for et selvstendig liv og en aktiv samfunnsdeltakelse. Selv visste han lite om BPA før han ble bedt om å ta opp prosessen i bystyret.

– Men jeg lærte fort. Det tok bare et par timer på Google.

Nå fyller sakspapirene en tykk, blå ringpermmerket «BPA Arendal Uloba».

- Hvilket inntrykk har du fått av BPA?

– Jeg oppfatter BPA som veldig hensiktsmessig for en del funksjonshemmede, ved at de

får skreddersydd hjelp. Men hvis jeg tar på meg kommuneøkonomhatten, må jeg si at jeg håper vi får bedre råd i kommunene, så BPA ikke går på bekostning av andre flotte tiltak, sier han.

– Så klart; BPA avlaster en del andre tiltak, og så gir det mange muligheten til å komme i jobb og slik bidra til samfunnsøkonomien. Men jeg vet ikke om det er riktig å bruke det regnestykket i argumentasjonen.

- Hvorfor skulle vi ikke kunne argumentere med samfunnsøkonomisk gevinst?

– Det burde ikke være nødvendig. Vi spør ikke om det lønner seg å pusse tennene. Vi gjør det bare – fordi det er rett å gjøre det. BPA er en riktig og god tjeneste. Så må den balanseres mot andre tjenestebehov innbyggerne også har. Vi kaller det prioritering. Den slipper vi aldri unna.

- Hva skal til for at saker som angår funksjonshemmede skal få større oppmerksomhet?

– Dere som har behovet, og de omkring dere, må selvsagt si ifra. Det var det jeg opplevde at Solveig gjorde i Arendal. Og så må dere finne politikere som blir hørt, og som er oppriktig ærlige og engasjerte.

Solveig Ørum er såpass fornøyd med Bakkes innsats at hun i et debattinnlegg i Agderposten oppfordret folk til å kumulere ham ved valget. Det kan trengs, siden valgkomiteen i Senterpartiet i Arendal har satt ham på 18. plass.

– Jeg tror kommunen ville være tjent med at jeg ble gjenvalgt, men jeg har ikke noe personlig behov for det. Så jeg har sagt til valgkomiteen: «Sett meg på den listeplassen hvor partiet er tjent med å ha meg!» *

Det var kjærligheten
til Norge og folket som
gjorde Olaf Bakke til Sp-
medlem på 1990-tallet.

Lev livet.

U er for ungene som hyler av latter mens de utforsker klatreslottet i Frognerparken. **L** er for lukten av kaffe på t-banen i morgenrushet, og for lyset som treffer Ekebergåsen en klar ettermiddag i oktober. **O** er for operataket tidlig om morgenen – i god tid før turistene har rukket å finne veien over Dronning Eufemias gate. **B** er for den flunkende nye bydelen i Bjørvika, og **A** er for Akerselva som bukter seg lekent nedover fra Maridalsvannet mot Grünerløkka.

BPA står for muligheten til å definere sin egen hverdag. Til å ta styring og delta aktivt i samfunnet. Borgerstyrt personlig assistanse er verktøyet som bidrar til at funksjonshemmede med assistansebehov kan leve frie og selvstendige liv, og selv ta ansvaret for sin egen tilværelse.

Ulobas BPA handler ikke om pleie og omsorg, men om å ta kontrollen over sitt eget liv. Det er gjennom full likestilling og mulighet for deltakelse på alle samfunnsområder at hverdagen får mening.

BPA står for muligheten til å leve livet. Helt og fullt.

Valg skal være tilgjengelige

Kommunene gjør framskritt, men klarer ikke å sikre synshemmede hemmelig valg.

Tekst: Egil G. Skogseth og Ingvild Hancke Øgstad **Foto:** Scanpix

Veien fram til at Kari og Ola slipper valgseddelen i urnen, skal være lik for alle. Det er den ikke i dag.

**TIL
VALGLOKALET**

2. Kreds, 2017

” Oslo kommunes målsetning er at valglokalene skal være så tilgjengelige som mulig.

Ingvild Åsgård, kommunikasjonssjef i Valg i Oslo

Etterkant av lokalvalget i 2011 fikk Kommunaldepartementet gjennomført en spørreundersøkelse blant funksjonshemmede velgere. 21 prosent av synshemmede og 32 prosent av bevegelseshemmede velgere som ikke kan gå uten hjelpemidler svarte at de møtte hindringer da de skulle avgi stemme. Trapper og trinn var det største problemet. To år etterpå vedtok Stortinget å endre valgloven.

– Alle velgere skal kunne ta seg inn i valglokalet selv, forklarer fagdirektør Siri Dolven i Kommunaldepartementet.

Relativt bevisste

Kommunene skal sikre at alle funksjonshemmede kan stemme i sitt lokale valglokale den 14. september, uten å være avhengig av assistanse. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kurser valgmedarbeidere fra hele landet i hvordan få til dette, og Siri Dolven er ansvarlig for innholdet i kursene.

– Jeg har et inntrykk av at kommunene har et bevisst forhold til å sikre tilgjengelighet, sier hun.

Har tatt grep

Oslo kommune hadde tidligere flere utilgjengelige valglokaler.

– Oslo kommunes målsetning er at valglokalene skal være så tilgjengelige som mulig, sier kommunikasjonssjef Ingvild Åsgård i Valg i Oslo.

Kommunen har derfor sørget for at alle 26 forhåndstemmelokaler er tilgjengelige. 104 valglokaler vil bli brukt på valgdagen

i Oslo. Det er enda ikke klart hvor mange av disse som vil være utformet slik at alle funksjonshemmede kan komme seg inn og helt fram til stemmeurnen uten å møte hindringer. I valglokaler med hindringer vil funksjonshemmede måtte be valgmedarbeidere eller andre om assistanse.

Unntak for blinde

I spørreundersøkelsen fra 2011 svarte 19 prosent av de synshemmede respondentene og 40 prosent av de blinde respondenterne at valglokalet ikke var tilrettelagt slik at de kunne gjennomføre hemmelig valg. Oslo kommune kan ikke garantere at blinde og sterkt synshemmede velgere skal kunne avgi stemme uten at noen andre ser stemmeseddelen. For dem som leser punktskrift, skal det være mulig å finne partienes lister. Valglistene er imidlertid ikke tilgjengelig i punktskrift. Blinde som ønsker å få bekreftet at det er riktig valgliste, eller stryke og kumulere, må ha assistanse. Valgmedarbeidere som gir slik assistanse, har taushetsplikt.

Funksjonshemmede som ikke kan dra til valglokalet, kan søke kommunen om at valgmedarbeidere kan komme hjem til dem.

– De tar med alt utstyr man trenger for å stemme på ordinært vis, forklarer Ingvild Åsgård i Oslo kommune.

Funksjonshemmede som møter hindringer i valglokalet i september, kan klage til kommunens valgstyre, fylkesvalgstyret, Fylkesmannen eller Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Du må sende skriftlig klage innen sju dager etter valgdagen. *

=====

85 %

Etter valget i 2013 oppga 85 prosent av kommunene som svarte Kommunaldepartementet at alle valglokaler var tilgjengelig på valgdagen. I 2009 og 2011 var tallene henholdsvis 63 prosent og 79 prosent. I kommuner med mer enn ett valglokale kan velgerne bestemme hvilket lokale de ønsker å benytte.

=====

Nytt valgutstyr

Kommunene har siden 2011 hatt mulighet til å kjøpe universelt utviklet valgutstyr, men økonomi gjør at ikke alle har byttet ut det gamle.

Til Statens designkonkurranse i 2008 ble det utviklet nye avlukker, valgurner, skilter og ny grafisk profil. En samstemt jury var spesielt imponert over hvor godt vinnerbidraget fra Blanke Ark lyktes med å løse utfordringene knyttet til tilgjengelighet og universell utforming.

– Det er nå over 300 kommuner som har kjøpt eller bestilt det nye valgutstyret, forteller Reidar Dahlman, leder i Reform, som distribuerer utstyret til kommunene.

Men veldig mange bytter bare ut litt etter litt og det er ikke obligatorisk å kjøpe det nye, universelt utformede utstyret.

– Noen kommuner som Bergen, Drammen og til dels Trondheim har virkelig satset. Mens Oslo har en del å gå på. Der har de behov for 11 000 avlukker, men per i dag er kun 100 universelt utformet. Generelt ser vi at mange velger å kjøpe litt som er universelt utformet og bruke det gamle i tillegg.

– Omgivelser og kommunikasjonsmateriale må legges til rette for at velgerne skal forstå hva de skal gjøre. Et valgsystem som ikke gir velgeren en intuitiv forståelse av hvordan det fungerer, kan i ytterste konsekvens være et hinder for demokratiet, heter det i juryens begrunnelse. *

Det er nå over 300 kommuner som har kjøpt eller bestilt det nye valgutstyret.

”

5. mai – en merkedag

Den europeiske Independent Living-dagen ble markert for andre gang den 5. mai i år. Se hvordan funksjonshemmede i hele Europa viste sin rett til selvstendighet denne dagen.

Tekst: Helge Olav H. Ramstad

Riga:

«Lepns. Stiprs. Pamanāms.» var navnet på denne fotoutstillingen, som ble vist i Latvias hovedstad Riga. Det betyr «Stolt, sterk, synlig», som også er slagordet for den årlige Stolthetsparaden her hjemme. Fotoutstillingen har som mål å gjøre samfunnet mer bevisst på funksjonshemmedes rett til et uavhengig og selvstendig liv.

JAG VÄGRAR
STATLIG
FÖRNEDRING

Sverige

Stockholm:

«Jeg nekter offentlig ydmykelse» står det på plakaten til en av de svenske demonstrantene som møtte opp på Mynttorget i Stockholm. Der demonstrerte funksjonshemmede for en rett til Borgerstyrt personlig assistanse i tråd med FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter.

Athen:

«Nivået på Independent Living i Hellas gir meg lyst til å gråte», står det på plakaten til denne babyen. I sju greske byer ble folk på gata bedt om å skrive ned det første de tenker på når de hører «Independent living».

Gent:

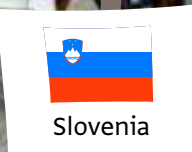
«Møt en (funksjonshemmet) fremmed» oppfordret Centre for Independent Living (CIL) Belgia, og inviterte forbigående til samtaler i dette teltet i byen Gent. Målet var å motarbeide stigmatisering av funksjonshemmede og gjøre Independent Living bedre kjent.

Armenia

Jerevan:

Funksjonshemmede i Armenias hovedstad Jerevan markerte Independent Living-dagen med å merke biler som var ulovlig parkert på plasser reservert for funksjonshemmede. «Etter denne aksjonen håper vi at bilister i Armenia vil tenke seg om før de opptar disse parkeringsplassene», skriver de på Facebook.

Slovenia

Ljubljana:

«Personal assistance is our existence» var tittelen på fotoutstillingen som ble vist i Ljubljana i Slovenia. Slovenske parlamentsmedlemmer ble dessuten utfordret til å tilbringe litt av dagen som personlig assistent.

Roma:

«Leve uavhengig av funksjonsnedsettelse» står det på banneret som henger foran talerstolen i Roma i Italia. Independent Living-kontoret i Roma arrangerte en konferanse om borgerstyrt personlig assistanse, hjemmetjenester og institusjonalisering.

Italia

Av Jens Petter Gitlesen, leder for Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)

Illustrasjon: Siri Dokken

Nyinstitutionaliseringen

Når kommunen vil kutte kostnader, sparer funksjonshemmede skoutgiftene sine. Tøfler er alt som trengs.

Med dagens øyne kan en betrakte institusjonshistorien som faenskap forkledd som den barmhjertige samaritan. Behandling og hjelp til institusjonsbeboerne er en fellesnevner fra middelalderens almissehus til Helsevesenet for psykisk utviklingshemmede (HVPU), selv om ingen ble friske av å være der.

Bestemmer middagstid

Institusjonen er en administrativ forordning som er bestemmende på alle livsområdene til beboerne. Institusjonen bestemmer hvor og med hvem du skal bo. Institusjonen bestemmer når det er middag og når det er kvelds. Institusjonen bestemmer at på tirsdagene skal det være boccia og at vi skal bades på lørdag.

Institusjonene spretter fram over

hele vårt langstrakte land og benevnes omsorgsboliger, omsorgssenter eller bo- og behandlingssenter. Tvedestrand har den foreløpige uoffisielle rekorden med en ansamling av cirka 150 beboere med tjenestebehov på et klart avgrenset område.

Kreative begrunnelser

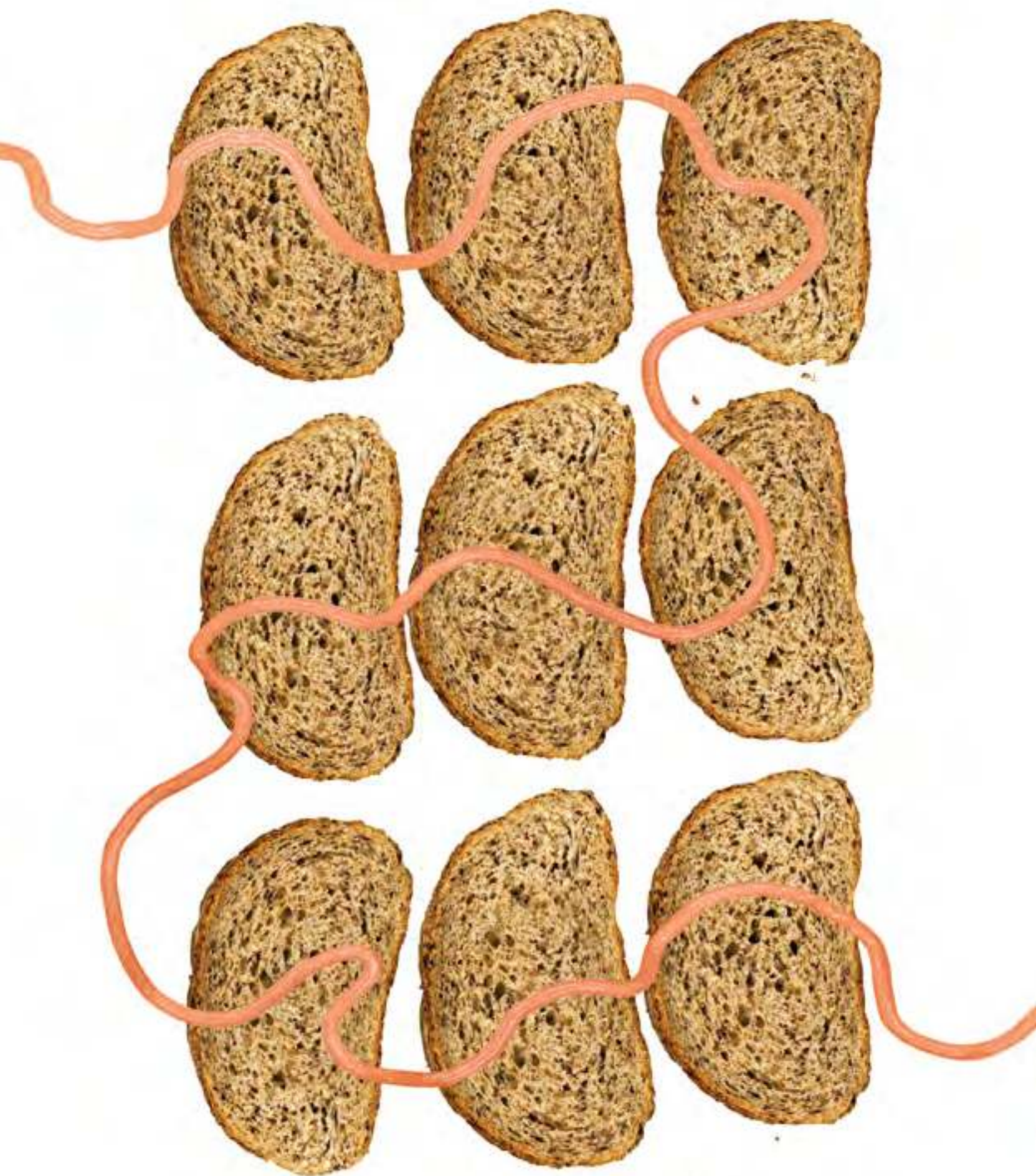
Kautokeino kommune er med sine 9707 km², landets største kommune. Kommunen er litt større enn Rogaland fylke. Kautokeino skårer høyt på listen over kreative begrunnelser for å satse på institusjonsomsorgen, nemlig arealmangel.

I Trøgstad kommune planlegges å samle 24 psykisk syke, rusmisbrukere og mennesker med utviklingshemning, mennesker som kun har det til felles at de er avhengig av bistand. På den måten kan en få etablert en stor base med sykepleiere,

hjelpepleiere og miljøarbeidere som alle kan bidra til at beboeren har det godt. Når tjenestemottakerne er samlet, så slipper tjenesteyterne å kaste bort kostbar tid til transport.

Mister frihet

I grunnlaget for helse- og omsorgstjenesteloven, er det presisert at tjenestene skal være knyttet til individet og ikke til boligen, men dette er glemt nå. Når omsorgsboligen først er bemannet, er det direkte sløsing å ikke benytte det ansatte personellet. Nettopp derfor har Trøgstad kommune, i likhet med for eksempel Narvik kommune, trukket dagsenteret inn i bofellesskapet. På denne måten kan kommunen gi forsvarlige og kostnadseffektive tjenester. Ulempen er at beboerne mister sin individuelle frihet, til gjengjeld slipper beboerne å bruke penger på sko. Tøfler er nok i de nye institusjonene. *

Sammen – mot sin vilje

Funksjonshemmede skal selv kunne bestemme hvordan de skal bo, sier FN. Stadig flere mister den muligheten blant norske funksjonshemmede. Institusjonene vokser frem igjen.

Foto: Ellen Johanne Jarli

Geir Johnny Småge bodde på institusjon fra han var tre år til han fylte tretten.

Frigjøringen

- Da jeg fikk flytte hjem etter 10 år på Haug behandlingshjem, så var det som om livet startet på nytt.

Tekst: Egil G. Skogseth **Foto:** Ellen Johanne Jarli

For første gang følte Geir Jonny Småge at omgivelsene så på ham som et helt individ, og ikke bare en diagnose. Året var 1974, og Småge var blitt 13 år.

- Vi var ferdig med krigen, sier han om epoken foreldrene i ettertid ikke klarte å snakke om.

Nå ønsker Geir Jonny Småge å dele sin historie med Selvsagts lesere. Det er en historie om medisinske eksperimenter, mangelfull omsorg, utenforskap og kryping på alle fire. Men også en historie om sterkt samhold og evnen til å gripe mulighetene livet byr på.

Kamp mot CP

- Mitt første minne er fra fireårsdagen min.

Geir Jonny Småge setter på en film han har fått tilsendt fra en tidligere ansatt på Haug, som var institusjonen til Foreningen for Bekjempelse av Cerebral Barneparese. En gruppe barn sitter rundt et bord og spiser kake. Alle har hatt, bursdagsbarnet har krone. Hans foreldre og fire søsken er ikke til stede.

Familien Småge bodde på øya Gossa i Aukra kommune i Romsdalen. Da Geir Jonny var tre år, kom foreldrene hans i kontakt med en barnelege. Legen forklarte at det beste for gutten var å bli flyttet en dagsreise unna, til Haug behandlingshjem i Ålesund. Det var det nærmeste stedet hans cerebral parese (CP) kunne bli behandlet. Både barnelegen og foreningen mente operasjoner og fysioterapi over en årrekke kunne

bekjempe Geir Jonnys funksjonsnedsettelse.

Denne medisinske tilnærmingen til CP manifesterte seg også i selve bygningen. Haug behandlingshjem lå i en tre-etasjers villa uten heis. I filmene Småge har fått tilsendt, sveiper kamera over trange rom med mange møbler, få snusirkler og kun én rullestol.

- De som ikke klarte å gå opp trappen til soverommene, ble båret. Jeg krøp rundt inne i huset fordi jeg ikke hadde rullestol. Ute hadde jeg en trehjulssykkel.

Oss og dem

Sykkelturene gikk til porten, 25 meter fra utgangsdøren. Der stod ofte barn fra nabolaget og så på barna på Haug.

- Det var fesjå. Når ertingen ble for ille, var vi noen stykker som syklet bort og forsøkte å gripe tak i dem.

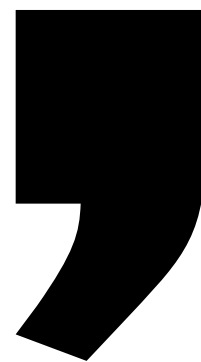
Alle hverdager ble Geir Jonny sendt til fysioterapeuten. I kampen for å skape en fotgjenger ble føttene både puttet i isbad og utsatt for varmebehandling. Legene gikk enda lenger i sin korrigeringsiver. Siden jernskinnene ikke ga tilstrekkelige resultater, valgte legen å operere noen senefester.

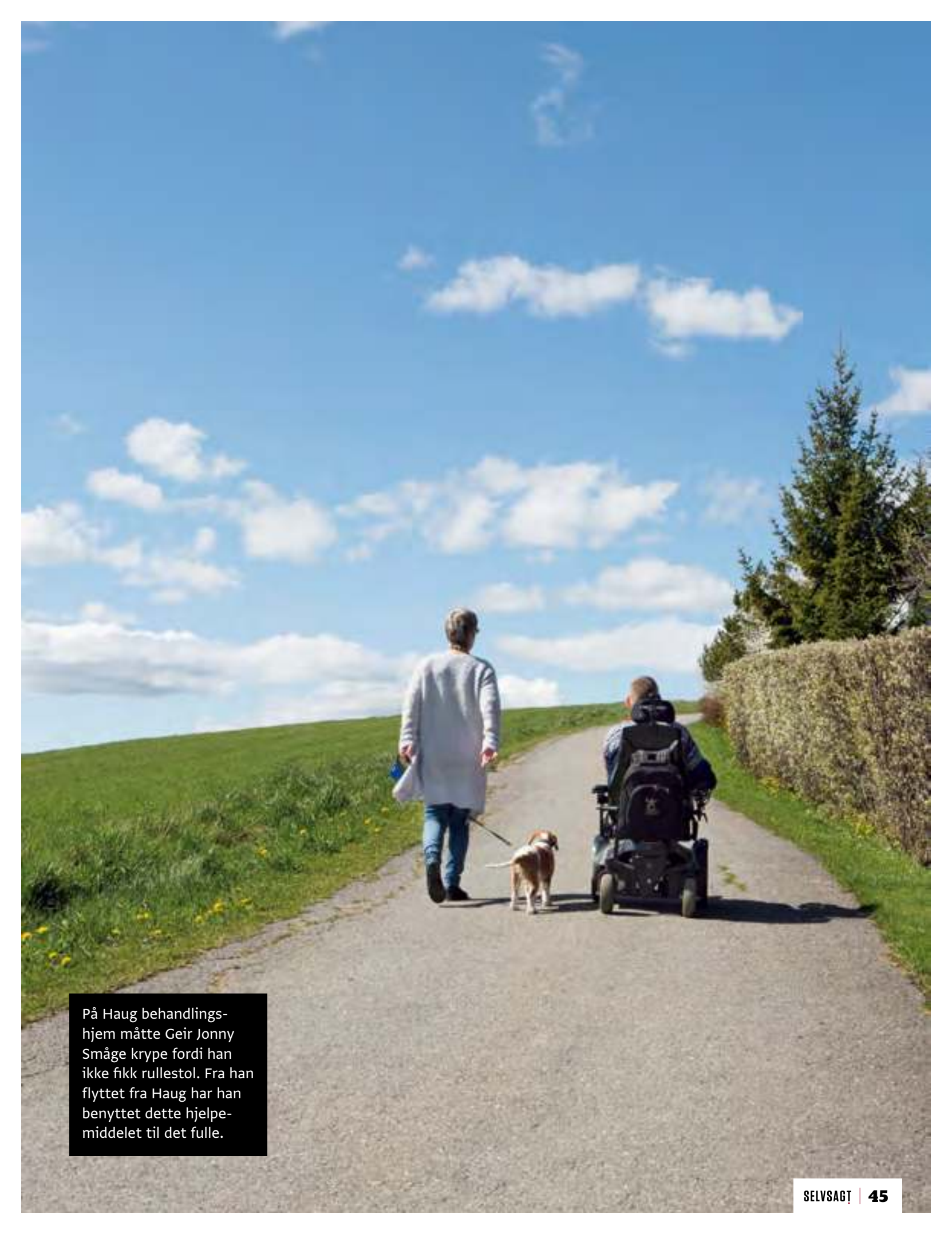
- Jeg føler at behandlingen var på eksperimentstadiet. I barndommen brukte jeg svært mye tid på ting det var umulig for meg å gjøre, som å gå.

Halvhjertet «normalisering»

I 1996 droppet foreningen «til Bekjempelse av» og ble til Cerebral Parese-foreningen.

I barndommen brukte jeg svært mye tid på ting det var umulig for meg å gjøre, som å gå.

På Haug behandlings-
hjem måtte Geir Jonny
Småge krype fordi han
ikke fikk rullestol. Fra han
flyttet fra Haug har han
benyttet dette hjelpe-
middelet til det fulle.

☞ Men på 60- og 70-tallet trodde både helsearbeidere og ufaglærte på Haug at de bidro til å utvikle «normale» samfunnsborgere. Pensum på skolen, som lå i et gammelt hønsehus, var følgelig det samme som i normalskolen. Geir Jonny fikk likevel ikke inntrykk av at ambisjonen var å forberede dem på yrkeslivet.

- På nettsidene skriver CP-foreningen at de opprettet institusjonene for «å kunne gi et verdig tilbud for barn og ungdom med CP». Fikk du et verdig tilbud?

- Jeg tror det var traumatisk for de fleste barna som bodde på Haug, at vi ikke fikk vokse opp sammen med familiene våre.

- Hvordan ble dere fulgt opp av personalet på Haug?

- Det var vel 2-3 ansatte på 15 barn på dagtid. På natten var det én på jobb. Noen av oss hadde store assistansebehov. Med så få ansatte, så ble det deretter.

Så langt han vet, har ingen av barna som vokste opp på Haug fått tilbud om psykologbehandling for det de opplevde på institusjonen.

Steng institusjonene

Etter 10 år sa foreldrene «stopp». Geir Jonny fikk flytte tilbake til familiegården på Gossa, og grep sporenstreaks livet utenfor med begge hendene. Han fikk venner, ble mopedfantast, og fikk etter hvert utdanning og jobb. Familien har han alltid hatt et godt forhold til. Småge synes det er positivt at CP-foreningen «har tatt til seg at de ikke har gjort alt riktig». Men han etterlyser et bredt oppgjør med den medisinske forståelsen i Norge.

- Funksjonshemmede kan ikke bli redusert til en diagnose. Vi krever å bli møtt som likeverdige borgere. Norske kommuner må ta i bruk ordningene som kan sikre at ingen trenger å bo på institusjon. Jeg tenker på borgerstyrt personlig assistanse og Husbankens lån og tilskudd, sier Geir Jonny Småge.

CP-foreningen ønsker ikke å kommentere denne saken. *

1: Geir Jonny Småge, samboer Grete Østvold og hunden Billy nyter det gode liv utenfor huset deres i Skedsmo.

2: - Det er vanskelig å angripe det som er gjort i beste mening, slik som CP-foreningens satsing på institusjoner, sier Geir Jonny Småge.

Fakta Dette er en institusjon

Glem antall boenheter. Det er andre kriterier som definerer en institusjon, ifølge FN:

- Isolasjon fra samfunnslivet
- Manglende kontroll over egne hverdagsgjøremål
- Manglende respekt for individuelle ønsker og behov
- Like aktiviteter for en gruppe personer på samme sted
- Paternalistisk tilnærming i tjenestetilbudet
- Tilsyn av bo-konstellasjonen uten samtykke
- Misforhold i antall funksjonshemmede i samme bomiljø

Dumpet på sykehjemmet

Hva var det kommunen tenkte på da de tvangsplasserte 21 år gamle Anita Elisabeth Bjørklund på sykehjemmet? – Det var som å bo i en barnehage for voksne. Jeg trodde jeg skulle bli gal, forteller Bjørklund.

Tekst: Kåre Hunstad **Foto:** Finn Ståle Felberg

Seks måneder og to dager var hun tvangsinnlagt på sykehjemmet Bråset bo- og omsorgssenter i Røyken. Hjemkommunen Asker hadde ikke annet tilbud til Anita Elisabeth Bjørklund, som er avhengig av praktisk og personlig assistanse til det aller meste. Først da hun begynte å blogge om sin vanvittige historie, og media tok saken, begynte noe å skje.

– Plutselig var det 100 000 lesere på bloggen min. Jeg tror kommunen fikk panikk, de ville ikke ha mer fokus på tvangsinnleggelsen, sier Bjørklund.

Asker-jenta ble flyttet til den private institusjonen Høyenhall helse og rehabilitering AS i Hole kommune. Der har hun vært i halvannet år nå. Og hun gjør store fremskritt.

Mange unge på sykehjem

Anita Elisabeth Bjørklund er ikke alene om å ha vært tvangsplassert på sykehjem bygget for eldre mennesker. På naborommet på Høyenhall bor en ung jente fra Oslo som også ble forsøkt innkvartert på sykehjem. Oslo-jentas familie protesterte – og ble hørt.

Rundt omkring i norske kommuner bor det mange unge funksjonshemmede på sykehjem. 🐉

Anita Elisabeth Bjørklund trives godt på Høyenhall helse og rehabilitering AS og har gjort store fremskritt det siste halvannet året.

LEVEKÅR

Institusjonalisering

- Jeg ønsker meg en egen leilighet, Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) og assistenter som bor hos meg hele døgnet. Da kan jeg leve fritt og uavhengig, sier Anita Elisabeth Bjørklund.

” Jeg håper å få Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) og assistenter som bor hos meg hele døgnet. Da kan jeg leve fritt og uavhengig.

Anita Elisabeth Bjørklund

☞ Det er store mørketall ute og går. Ifølge Helse- direktoratet var det i 2009 hele 137 personer i aldersgruppen 18–49 år på sykehjem. I 2014 var antallet 145. Hvor mange av disse som er rundt 20-årsalder, vil ikke Helsedirektoratet opplyse. Direktoratet kan derimot opplyse at det i 2013 var 26 personer mellom 18 og 49 år på norske sykehjem, mot sin vilje. Eller som Helsedirektoratet kaller det: 26 lengeboende personer med flytteønske.

Korttidsvedtak som blir langvarige

Anita Elisabeths mor, Lena Elisabeth Bjørklund, tror det eksisterer store mørketall rundt antallet unge mennesker som er langtids plassert på institusjoner.

– Kommunene skjuler seg bak korttidsvedtak på tre og tre uker. Statistikken viser ikke at enkeltpersoner er gitt ett, ti eller flere slike tre ukers vedtak. Jeg tror det er mye skjult langtidsoppbevaring i norske sykehjem, sier Lena Elisabeth Bjørklund. Hun mener mange sykehjemsplasser skjuler seg bak andre navn.

– Det nytter ikke å endre navn på bygget og avdelingen når innholdet er det samme. Det heter sykehjemsplasser helt til den dagen historier som Anitas kommer frem – da er det ikke lengre et sykehjem, men for eksempel et omsorgssenter, sier hun.

Plutselig syk

I fire måneder i tenårene var datteren fanget i sitt eget hjem, fordi familien bodde i tredje etasje i et hus uten heis. Moren hennes forteller om da de snakket med legen om dette.

– Fastlegen kontaktet kommunelegen, som sa

at så lenge hun bor hjemme, har hun ikke krav på å komme ut!

I dag er hun fortsatt avhengig av assistanse til alle gjøremål, men oppholdet og treningen på Høyenhall gjør henne sterkere for hver dag som går. Nå trener hun med 40 kilo tunge vekter i nedtrekk, og hun kan bevege litt på beina.

Dødens venteværelse

Det hun nå opplever på Høyenhall helse og rehabilitering står i skarp kontrast til sykehjemmet i Røyken. Hun beskriver det som å være i dødens forgård.

– Jeg fikk venne meg til synet av at de trillet ut døde mennesker fra rommene. Hele natten gjennom skrek og hylte de demente menneskene i etasjen over. Jeg holdt på å klikke, jeg hadde lyst til å skrike sammen med dem.

– I stua på sykehjemmet satt det eldre mennesker og stirret tomt ut i luften. Jeg fikk tilbud om å være med på andakten. En gang i blant kom bygdelaget og solgte kaker, forteller Anita Elisabeth.

Den store drømmen

– **Hvor lenge får du være her på Høyenhall?**

– Det vet jeg ikke, men jeg skal klore meg fast her så lenge som mulig. Jeg er innstilt på å være her i ett eller to år til. Trene jevnlig og bli sterkere.

– **Hva er det du drømmer om?**

– Jeg ønsker meg en egen leilighet. Jeg håper å få Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) og assistenter som bor hos meg hele døgnet. Da kan jeg leve fritt og uavhengig. Jeg vil i hvert fall ikke tilbake til barnehagen for eldre, sier Anita Elisabeth Bjørklund bestemt. *

Bjørklund fikk Stolthets- prisen 2015.

Stolthets- prisen deles ut hvert år under Stolt- hetsparaden, til en person eller gruppe som har gjort en spesiell innsats for å skape like- stilling for funksjons- hemmede.

Se side 58

Boligkjøp gir frihet

Kommunene har en økonomisk interesse i å bestemme hvor utviklingshemmede skal bo. Det er Jens Petter Gitlesens korte forklaring på hvorfor norske kommuner bygger stadig flere samlokaliserte utleieboliger.

Tekst: Egil G. Skogseth **Foto:** Finn Ståle Felberg

Lederen i Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) mener momskompensasjon, en demensplan og ulovlig stordrift gir store besparelser. Han peker på at kommunenes satsing på institusjoner, paradoksalt nok, startet med HVPU-reformen i 1991.

Reformtanken var god

– At utviklingshemmede skulle få bo i egne boliger, eller i små bofellesskap, var en fin målsetting. Men den politiske og administrative ledelsen i kommunene konsentrerte seg om det Stortinget satte av store midler til, nemlig å bygge bofellesskap.

Da reformmidlene tok slutt, begynte kommunene å se etter måter å effektivisere driften på. Gitlesen mener kommunenes nye boligprosjekter har blitt større i takt med at flere rådmenn har oppdaget muligheten til å kutte i assistansetjenestene til beboerne.

– På tross av at intensjonen var at tjenestene skulle bli knyttet til personen, ble de knyttet til boligen. Dermed kunne et fåtall ansatte yte tjenester til alle beboerne samtidig.

NFU-lederen mener kommunenes besparelser reduserer utviklingshemmedes frihet.

– For en stund tilbake sa et av våre medlemmer at han ikke ønsket å delta på en fellesutflukt de ansatte hadde planlagt. Da fikk hans pårørende beskjed om at ingen kunne dra hvis han nektet å være med, forteller Gitlesen.

Økonomisk motivasjon

Ifølge professor Jan Tøssebro økte kommunenes utbygging av store institusjoner for utviklingshemmede markant etter år 2000. Jens Petter Gitlesen mener også Omsorgsplan 2015, Demensplan 2015 og Lov om momskompensasjon fra 2003 har gitt kommunene økonomiske incentiver.

De to planene påla Husbanken å opprette «Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger med heldøgntjeneste» i 2008. Kommuner som vil bygge institusjoner til utviklingshemmede, kan søke om å få dekket 45–55 prosent av kostnadene.

Loven sikrer kommunen full momskompensasjon. NFU mener myndighetene må stake ut en helt ny kurs.

– Skal alle utviklingshemmede få reell frihet til å velge hvor de vil bo, så må myndighetene kun gi støtte til dem som vil kjøpe sin egen leilighet. Det åpner for individuelle valg, sier Jens Petter Gitlesen. *

Myndighetene
må stake ut
en helt ny
kurs.

Jens Petter Gitlesen mener Husbanken må slutte å gi tilskudd til kommuner som vil bygge institusjoner for utviklingshemmede.

Noen av Norges nye institusjoner

1 Gigant-institusjon inspirerte ordførere

Ordførerne i Sunnhordland besøkte institusjonen Skansebakken i Vejle i januar og likte det de så.

- Ein må tørra for å få ting til. Det er tydeleg. Eg synest og det var spennande å høyra om dei positive ringverknadene av å ha såpass store «institusjonar» som Skansebakken, sa Stord-ordfører Liv Kari Eskeland til Bømlo-nytt.

Skansebakken er hjemmet til så mange som 46 funksjonshemmede. 110 personer jobber der. At Danmark bygger offentlige institusjoner i denne størrelsen fikk i fjor høst FN-komiteen for funksjonshemmedes rettigheter til å uttrykke bekymring.

2 Endeleg ja til avlastingsbustadar

Tittelen er hentet fra Vestnytt's artikkel om barnehagen på Rong i Øygarden som skal bygges om til avlastningsboliger for unge funksjonshemmede. Fem til sju funksjonshemmede skal få plass i de nye lokalene, som skal bestå av leiligheter og en base for de ansatte.

3 Kommunen hindret flytting

Marie Dale var en av flere beboere som ønsket seg bort fra Villatunet, et fem år gammelt bofellesskap for unge utviklingshemmede. Kommunen satte foten ned da hun skulle flytte inn i leiligheten foreldrene hadde kjøpt til henne, fordi de mener de ikke kan gi henne forsvarlige tjenester hjemme, ifølge avisa Sunnhordland.

4 Ja til omsorgsbustader

Time kommune planlegger døgnbemannede boliger for unge funksjonshemmede, etter et initiativ fra foreldrene til sju funksjonshemmede mellom 16 og 22 år. «Ønsket deira er å byggja samlokaliserte omsorgsbustader, med fellesareal og personalbase,» skrev Jærbladet 27. april.

5 Utvider institusjonene

Sandefjord kommune ønsker å møte boligetterspørselen blant utviklingshemmede ved å bygge flere institusjonsplasser.

Kommunen foreslår å bygge ut fire leiligheter på tre eksisterende bofellesskap for å gi samarbeidsfordeler, og utnytte de ressursene som allerede er der, skrev Sandefjords Blad i april.

Danmark

6 Ansatte roser institusjonsplan

Institusjonen som skal bygges i Bekkefareet i Vadsø, blir bostedet til 16 utviklingshemmede og arbeidsplassen til mellom 70 og 80 personer. Nettavisa ifinnmark.no fokuserer i sin omtale på fordelene ved å samle ansatte ett sted og dermed styrke fagmiljøet. Institusjonen er beregnet å koste 83 millioner kroner.

7 Fasiliteter for døgnbemanning

I april sto Toftestøvegen 11 i Herøy ferdig. «16 millioner kroner har det kosta Herøy kommune å få på plass bygget med fire spesielt tilrettelagde omsorgsleilegheiter, fellesareale og fasilitetar for døgnbemanning. Vel verd pengane blei det slege fast», skrev Vestlandsnytt.

8 Med tilhørende kontorer

Endelig får åtte funksjonshemmede sine egne tilrettelagte boliger, skrev Indre Akershus Blad 4. mai. Et enstemmig kommunestyre gikk inn for å bevilge 53 millioner kroner til bygging av åtte tilrettelagte boliger i Friggvegen på Sørumsand. Bygget skal i tillegg prosjekteres slik at det kan utvides med fire boliger dersom behovet melder seg i framtiden.

9 Rådmannen foreslo kjempe-institusjon

36 boliger ønsker rådmannen i Lørenskog å bygge i Haga-svingen. Forslaget ble nedstemt av kommunestyret, der det var flertall for å bygge ett bygg med 12 omsorgsboliger.

10 Greverudåsen boliger - for unge med nedsatt funksjonsevne

Torsdag 7. mai var det offisiell åpning av Greverudåsen boliger. Etter snart halvannet år er boligene fylt opp med ni personer, skriver Oppegård kommune på sin nettside.

Greverudåsen boliger har fellesrom i begge etasjer, trimrom og sanse-rom. Boligene er bemannet med 21 årsverk.

11 48 skal bo sammen

På Bodalsjordet i Sarpsborg vil det reise seg en institusjon med hele 48 boenheter. Sarpsborg Arbeiderblad omtaler dem som omsorgsboliger i bofellesskap med heldøgns bemanning. I tillegg til disse kommer 12-15 samlokaliserte tilrettelagte boliger.

En suksesshistorie fra øst

Lumos har bidratt til at flere tusen barn har kunnet flytte ut av institusjoner i Bulgaria.

Tekst: Egil G. Skogseth **Foto:** Caroline Ramnæs

2009 klarte det sivile samfunn og media i Bulgaria å overbevise opinionen om at det er skadelig for barn å bo på institusjon. Det gjorde bulgarske myndigheter interessert i hjelp til å omstille seg. EU og den britiske organisasjonen Lumos ble kontaktet.

Halvveis til målet

– Sammen med myndighetene og det sivile samfunn i Bulgaria lagde vi en plan som har som mål å stenge alle institusjoner innen 2025. Så langt har bulgarske myndigheter stengt halvparten av institusjonene sine, sier Lumos-sjef Georgette Mulheir.

Lumos har gitt bulgarske myndigheter råd om hvordan de kan bruke EU-midler til blant annet assistanse til utviklingshemmede barn i deres lokalsamfunn. Denne satsingen fikk en ekstra giv i 2013. Da klarte nemlig Lumos og partnere å overbevise EU. Unionen la ned forbud mot å bruke penger fra struktur- og investeringsfondet til å finansiere bygging og oppussing av institusjoner.

Holdningsendring

Mihaela Dinkova Ivanova bodde på institusjon i to år. Hun mener alle barn må få bo hos foreldrene sine eller hos fosterforeldre.

– I Bulgaria har institusjonsbarn bodd i bur og blitt tvangsforet, sier Dinkova Ivanova.

På Zero-konferansen i februar presenterte hun bulgarske Lumos-aktivister sitt arbeid. For å overbevise skeptiske byråkrater brukte de blant annet tegninger av egne opplevelser.

– Da vi møtte sjefen for det bulgarske direktoratet for barns rettigheter, sa han: «Det er viktig å la barna det gjelder, få snakke». Denne holdningsendringen kom som et sjokk for alle som var til stede. *

Mihaela Dinkova Ivanova (t.v.) og Georgette Mulheir presenterte imponerende resultater på konferansen til Zero Project i Wien.

Fakta

Lumos har bidratt til at over 12 000 barn har fått flytte ut av institusjoner i Bulgaria, Tsjekkia og Moldova.

Farget Oslo rødt

300 funksjonshemmede gikk i tog mot institusjonalisering 13. juni.

Anita Elisabeth Bjørklunds blogging om påtvunget sykehjemstilværelse ga henne Stolthetsprisen 2015.

- Kampen mot kommunen fra den dagen jeg ble tvangsplassert på sykehjem for over to år siden, har vært intens. Og lang. Det har vært frustrerende, utmattende, og vondt, sa Bjørklund i takketalen sin.

Les om Bjørklunds vei ut av sykehjemmet på sidene 48 til 51.

For første gang deltok Skeiv Ungdom i Stolthetsparaden under egen parole.

Stolthetsparaden går under slagordet stolt, sterk og synlig for å markere retten til lik samfunnsdeltakelse.

Jørn Hoel avsluttet arrangementet med minikonsert på Jernbanetorget.

Ny TV-kanal

TV BRA er en ny TV-kanal i Bergen for, med og av utviklingshemmede.

Tekst: Ingvild Hancke Øgstad **Foto:** Caroline Ramnæs

Vi ønsker å gi folk mulighet til å prøve seg som reportere og video-journalister, og målet er å skape faste arbeidsplasser, en inspirerende og interaktiv nett-tv-kanal, sier engasjert initiativtaker og redaktør, Camilla Kvalheim.

TV BRA er inspirert av Empo-TV i Ski, som vant Stolthetsprisen 2014 for sitt arbeid. Empo er den første tv-kanalen for og av utviklingshemmede i Norge.

– Vi har brukt mye tid på å lage nettsider og komme i gang, men siden vi kom i høst har det vært full rulle med oppdrag og oppmerksomhet, forteller Camilla Kvalheim.

Vår stemme

Isabell Aanes har vært med siden oppstarten og liker godt sin nye frivillige jobb i TV BRA-redaksjonen.

– Det jeg liker best er å møte mennesker og få se nye steder. Høre historiene. På TV BRA kan alle si det de har på hjertet. Helt fritt. Uten at «friske mennesker», som jeg kaller det, skal kritisere dem eller se ned på dem. De friske må sette seg ned og høre på oss for en gangs skyld. Det synes jeg er fantastisk, sier Isabell Aanes.

Vanskelig å få jobb

TV BRA håper å få det som i dag er et prosjekt

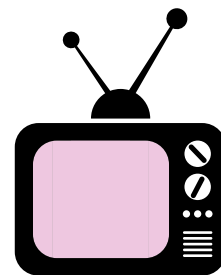
til å bli faste arbeidsplasser i VTA-systemet. Det finnes ingen kunnskapsbaserte arbeidsplasser for utviklingshemmede.

– Vi er i ei tid der det er vanskelig å få jobb. Jeg har stått på venteliste i to år for å få en tilrettelagt arbeidsplass, men noen må forsvinne hvis jeg skal få plass, så det kan ta lang tid. Det bør bli flere jobber for sånne som meg. Ikke alle klarer å gjøre like mye, men alle kan gjøre en jobb så lenge de får oppfølging og blir møtt med respekt og tålmodighet, sier Isabell Aanes.

Lite ressurser

– Det er stor pågang til prosjektet og mange som vil være med, så vi ser helt klart behovet for TV BRA. Men vi trenger mer penger til å utvikle programkonseptet og få flere ansatte. For at alle skal kunne bidra mer og lære mer om alle roller og hele den tekniske produksjonen må vi være noen flere folk, sier Kvalheim som per i dag er eneste ansatt.

– For meg handler dette først og fremst om roller og hvilke muligheter vi gir folk til å få sin stemme hørt i samfunnet. Vi bør støtte utviklingshemmede til å få mot til å si sin mening og til å skape kontakt med mennesker også utenfor sitt miljø. Det å ha en kanal som er lokalt forankret og som kan formidle gode historier om hva som er mulig å få til er veldig viktig, mener Kvalheim. *

Sjekk ut TV-Bra sin nettside: tvbra.no, eller følg dem på Facebook.

Isabell Aanes stortrives i jobben som reporter i TV BRA og mener flere bør få muligheten.

Nytt fond støtter funksjonshemmede

Uloba har lansert Stiftelsen Bente Skansgårds Independent Living Fond, som skal støtte funksjonshemmedes Independent Living-prosjekter.

Stiftelsen skal øke kunnskapen om Independent Living-bevegelsen ved å gi økonomisk støtte til utveksling av erfaring og kompetanse funksjonshemmede imellom. Stiftelsen kan støtte funksjonshemmede med stipend for studier, studiereiser, utviklingsprosjekter, informasjonsarbeid, likepersonsarbeid og annet som har som formål å fremme funksjonshemmedes mulighet til frihet, selvbestemmelse og deltakelse i samfunnsliv og arbeidsliv.

I Bentes ånd

Formålet med stiftelsen er å styrke Independent Living-bevegelsen, og ikke minst viktig; bidra til at det skjer mer arbeid for funksjonshemmede i Bente Skansgårds ånd, sier Knut Flaaum.

Han er stiftelsens styreleder. Bente Skansgård brakte ideen om BPA til Norge fra USA, og var en av grunnleggerne av Uloba. Hun døde i 2013.

Utdeling 9. mai

Stiftelsen skal støtte tiltak der funksjonshemmede selv bidrar til økt kunnskap og forståelse i befolkningen

om funksjonshemmedes undertrykte situasjon, under Independent Living-bevegelsens eget slagord «nothing about us, without us».

- Funksjonshemmede vet best, og funksjonshemmede kan bistå hverandre i å nå lenger i samarbeid nasjonalt og internasjonalt, understreker Knut Flaaum.

Stiftelsen skal dele ut midler fra fondet på Bente Skansgårds fødselsdag den 9. mai hvert år. *

Bente Skansgård

Foto: Finn Ståle Felberg

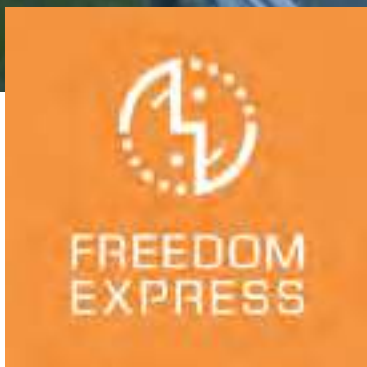
Hvorfor får du dette bladet?

Magasinet Selvsagt sendes til politikere, beslutningstakere, biblioteker og andre offentlige instanser. Magasinet distribueres også til mediene.

I tillegg går denne utgaven av magasinet Selvsagt til medlemmer og tillitsvalgte i følgende organisasjoner: Uloba SA, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og flere av deres medlemsorganisasjoner, Ryggmargsbrokk- og hydrocephalusforeningen, Norges Døveforbund og Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU). Denne magasinutgaven distribueres også til abonnentene av magasinet Velferd.

Magasinet Selvsagt har ikke tilgang til eller innsyn i medlemslistene. Avtale om distribusjon er kun gjort for denne utgaven.

Dersom du mottar flere eksemplarer skyldes det at du står oppført på flere av listene. Del derfor gjerne magasinet med en venn.

Frihet til å reise på egne vilkår

Norges mest tilgjengelige busselskap!

Freedom Express tilbyr reiser og busstransport med unike fleksible løsninger basert på våre kunders behov og ønsker.

Vi kan tilrettelegge for alle typer oppdrag med våre 3 busser.

Korte og lange turer, i inn og utland.

La oss hjelpe Dere med planlegging av hele reisen, hotellbestillinger, ulike severdigheter, sightseeing eller bespising.

Ta kontakt for en hyggelig reiseprat i dag!

Velkommen ombord!

Freedom Express as
PB 2474 Strømsø
3003 Drammen

post@freedomexpress.no
Tel: +47 906 66 500
Fax: +47 32 20 59 19

For bestilling og mer informasjon, se vår nettside www.freedomexpress.no

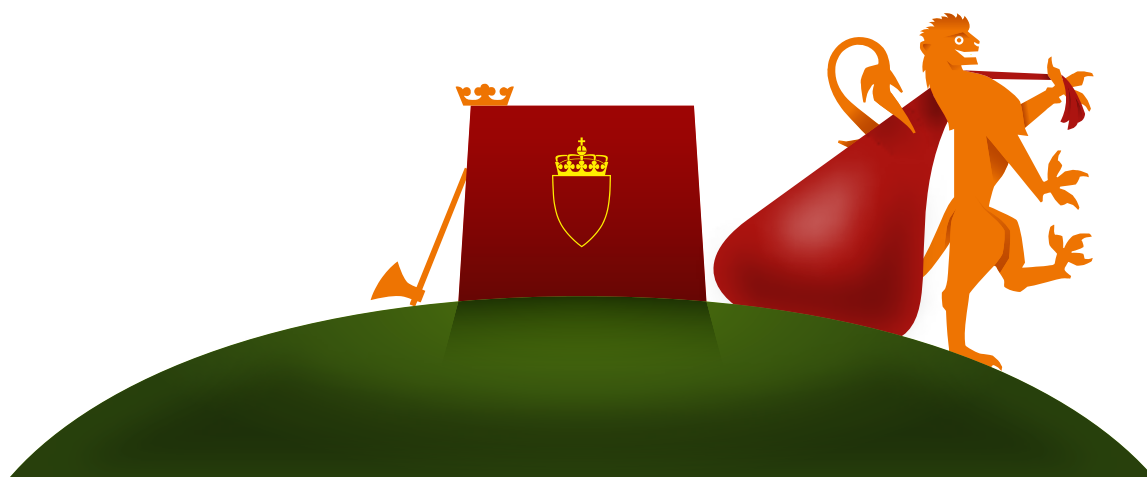
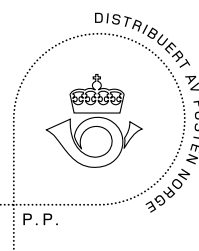

facebook.com/freedombuss

B

NORGE

Ønsker du fremtidige utgaver av Magasinet Selvsagt gratis tilsendt?

**Send en epost til post@uloba.no
med navn og adresse magasinet skal sendes til.**

«Magasinet Selvsagt skal styrke og bevisstgjøre alle grupper funksjonshemmede i kampen mot diskriminering. Selvsagt skal endre samfunnets oppfatning av funksjonshemmede og funksjonshemmedes oppfatning av seg selv. Magasinet skal styrke funksjonshemmedes identitet som likeverdige borgere og inspirere til aktiv handling for likestilling og samfunnsdeltakelse.»